

МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ПРИ ВИВЧЕННІ КУЛЬТУРОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

О. В. Зінько

Кандидат історичних наук, доцент
Вінницький національний технічний університет

І. Г. Герасимова

Кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет

В статті розглядається можливість використання культурно-мистецького центру Вінницького національного технічного університету при вивченні культурознавчих дисциплін для активізації виявлення творчих здібностей у сучасної молоді.

Ключові слова: культурно-мистецький центр, музейна педагогіка, творчі здібності.

The article examined the use of cultural and artistic center of Vinnitsa National Technical University on cultural subjects in the study to enhance identification of creative abilities of today's youth.

Keywords : cultural and art center, museum education, creativity.

Сучасна концепція вищої школи повинна надавати пріоритет не лише вузькоспеціальній освіті. Це необхідно для того, щоб духовний світ людини не деформувався під впливом науково-технічного прогресу, а раціоналізм не ставав вузьким функціоналізмом, для якого сенс людського буття замінюється функцією, яку індивід виконує. Студент як індивід, в такому випадку, стає компонентом системи, яку навчають та програмують. Він стає людиною маси, для якої не є характерним розуміння моральних аспектів його діяльності та в чому полягає його особиста відповідальність за її результати.

Маючи обмежену естетично-художню підготовку через приналежність до різних соціальних груп, сучасна молодь прилучається до групових субкультур з переконаністю їхньої достатності для власного життя. Фактично зупиняється процес саморозвитку людської духовності, відбувається відмежування людини від світових художніх надбань, що негативно позначається не лише на творчих спроможностях окремої особистості, а й суспільства в цілому[1]. Поширення технократичного мислення, фетишизація речей, зменшення авторитету одвічних цінностей – інтелектуальних, естетичних, моральних, а також сформованих багатовіковою історією соціальних регуляторів – релігії, моралі, права[2]. Тому важливо і необхідно залучати молодь до розуміння

мистецтва, стимулювати до творчої активності, створюючи можливість для розвитку інтелектуальних та творчих здібностей одночасно.

Вища освіта покликана не лише поглиблювати знання, вміння та навички а й навчати творчо мислити, розвивати компетенцію і формувати вміння застосовувати знання в конкретних практичних ситуаціях. Ознайомлення з особливостями мистецької діяльності – це не стільки процес засвоєння знань, як процес формування загальнолюдських цінностей, які вимагають необхідність здобути необхідний рівень загальнокультурної освіти, забезпечити орієнтацію в культурному просторі, сформувати світогляд, збагнути необхідність творчого мислення, здобути високу культуру праці та спілкування для нарощування мобільності в суспільному просторі.

Скорочення культурознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах, особливо в технічних університетах змушує повертатись до форми естетичного виховання сучасної молоді людини за допомогою музейної педагогіки. У Вінницькому національному технічному університеті надається можливість вивчення курсу "Історія української культури" в рамках якої увага приділяється поняттю "мистецтво", походженню мистецтва та його функціям, ролі мистецтва в житті людини; питанням про художній образ і художній твір в лабораторіях культурно-мистецького та просвітницького центра ВНТУ. Центр має навчально-художні лабораторії-музеї: Меморіальний комплекс художника Ф.З.Коновалюка, Сучасне подільське мистецтво-модернізм", "Сучасне українське мистецтво", "Народна ікона та декоративно-ужиткове мистецтво", зали скульптури, а також виставкової зали [3].

Як відомо, музейний предмет несе наукову, художньо-естетичну, історичну або меморіальну та репрезентативну цінність. Відповідно музейний предмет має й певні властивості, що визначають його комунікативний потенціал необхідний для музейно-педагогічної діяльності: інформативність – здатність виступати джерелом інформації (історичної, культурної, суспільно-природничої тощо); аттрактивність – здатність завдяки зовнішнім ознакам привертати увагу; експресивність – здатність викликати у людини асоціації, емоції, переживання та інші психологічні реакції .

Сучасна музейна педагогіка обґрунтовує необхідність упровадження в освітній процес у музейному просторі індивідуально-орієнтованих методик, які спрямовані на активізацію інтелектуальних, творчих здібностей особистості, що забезпечують безперервність музейної освіти, формування музейної потреби та музейної культури. Музейна потреба – це узвичаєна необхідність у відвідуванні музею з метою самовдосконалення та (або) відпочинку. Музейна культура – це сукупність знань, умінь та навичок поведінки в музеї, сприйняття інформації, яку відображають музейні пам'ятки, розуміння «мови музейної експозиції». З цією метою розробляються спеціальні музейно-освітні програми, які дозволяють максимально ефективно задіяти фонди музейно-освітнього комплексу, апробувати новітні технології активного й інтерактивного, «діалогового» навчання відвідувачів музею [4] або виставкових залів.

Однією з таких індивідуально-орієнтованих методик є залучення студентів до написання творчих робіт після відвідування експозиційних залів ВНТУ. В своїх роботах студенти мають можливість висловити свої думки з приводу сприйняття мистецької діяльності взагалі, розуміння чи несприйняття манери малювання того чи іншого художника, а також виявити свої поетичні творчі здібності. Про подібність мети художнього та поетичного мистецтва писав у своїй праці «Із секретів поетичної творчості» І.Франко: «Так само перед гарними пейзажами ми відчуваємо не раз свіжий подих холоду, гаряче сонячне проміння, а уява переносить нас чи то в холод під намальованими деревами, чи на запилений шлях, чи на круту стежку, що в'ється ген далеко по схилі гори; ми самі собою вносимо рух у той куточок природи, який закріпив маляр, і власне в тім лежить головне і всім доступне естетичне вдоволення, яке дають нам добрі малюнки. А яка ж мета поезії! І вона також властивими собі способами передає якийсь шматок дійсності, закріплює його в вузькій (порівняно до дійсності) рамці, піднімає його також понад водоворот дійсного життя і передає без дальшої зміни потомності. І поезія має таку саму мету — властивими їй способами репродукувати в душі читача чи слухача ті самі моменти життя (руху, ситуації), які закріпив у поетичному творі його автор. Значить, і вихідна точка, і мета обох цих форм артистичної творчості зовсім однакові»[5].

В культурно-мистецькому центрі ВНТУ щорічно проводиться творчий фестиваль "Вдячність Коновалюкові", на якому студенти знайомляться з життям та творчістю видатного українського художника Федора Коновалюка, з феноменом його української душі, обмінюються враженнями, творчими роботами та своїми поезіями, присвяченими художнику. Серед найкращих роботи студенток факультетів електроенергетики та електромеханіки, інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії Кріт Ірини та Волковської Валентини.

Кріт Ірина в творчій роботі зазначала, що серед всіх картин віддала перевагу пейзажу: «Найбільше мені сподобалась картина "Яблуні цвітуть." Цвіт яблуні - це символ нового життя, нового початку. Це молодість, яка вирує, яка підштовхує на подвиги. Це ми - молодь, яким хочеться жити, кохати і бути коханими. Поряд дім, в якому людина виросла. Саме тут вона завжди знаходить підтримку від найрідніших людей у світі - від батьків.

Та прикро, що коли людина усе це має, то просто не помічає, як багато їй дано і ставиться до дарунку холодно і не цінить його. Можливо, це тому, що в щасті ми не розуміємо, що і воно колись закінчується, що приходять важкі хвилини, коли потрібно боротися за власну долю. І символом цієї боротьби на картині є сухе дерево, яке здається таким нещасним поряд з розкішною яблунею. Та чи дійсно це так? Зрівняємо ці два дерева з людьми: не кожен, хто гарно виглядає є щасливим і не кожен хто здається нещасним, вважає себе таким. Згадаймо хоча б Лесю Українку, яка до останнього боролася за життя і вважала за щастя бачити небо і гілочку дерева, яке зацвіло за вікном. Вона вміла радіти не зважаючи на те, що була прикута до ліжка".

Валентина Волковська писала: "Окреме місце у творчості Коновалюка займає поезія

Т.Г.Шевченка, а саме, поема “Катерина”. Художник реалістично відтворює події того часу. Малюючи автопортрети Катерини, він малює свою душу, душу, яка вболіває разом з невмирущим Кобзарем за Україну, за її болючі рани і разом з тим вірить у світле майбуття.

Найбільше враження справила картина “Ой, одна я, одна” за Т.Г.Шевченком. На картині героїня Шевченківської поеми – Катерина. Навіть не знаючи змісту поеми, ми одразу розуміємо, що на долю однієї зовсім ще молодій жінки випало чимало випробувань. На її вицвілому, але гарному обличчі відбилися всі втрати і страждання, які довелося зустріти н такому короткому життєвому шляху.

Але найбільше враження справляють очі Катерини. Широко розкриті, зведені до неба, вони лякають своєю відчутністю і вражають неймовірною глибиною. У них застигли жах та відчай. Очі – дзеркало душі, так само і очі Катерини на картині – вся її сутність. У них і бідність, і зрада, і тяжка материнська доля.

На другому плані картини видно заметені снігом хати. Художник малює їх сірими неясними барвами. У жодній з них не горить світло. Хатини – це символ зачерствілих людських душ, у яких Катерина не знайде притулку, символи байдужості і відчуження.

Певне, Коновалюк не випадково обрав саме Шевченківську Катерину. Цей образ – один з найтрагічніших в творчості українських письменників. За його допомогою художник показав трагічну драму стосунків особистості з оточуючим світом. Вже багато минуло років з часів Шевченківського сьогодні, та проблема яку висвітлив Коновалюк, завжди лишатиметься актуальною і не тільки в Україні. Особливо зараз, у роки НТР, коли ми, людство, занадто великого значення надаємо матеріальному та своїй особистості, дбаючи про власні інтереси, заповнюємо серця байдужістю і часом забуваємо про такі банальні речі, як добро і чуйність. А життя, відокремлене від зовнішнього світу, поступово втрачає сенс. Адже у пізнанні внутрішнього світу оточуючих, в теплих, по-справжньому людських взаєминах – істинне щастя". Роботу Валентина Волковська завершила власними поезіями:

Ти з відчаєм вдивляєшся у небо,
І далі порятунку вже нема.
Голодна й боса, а навколо тебе –
Холодна і безжалісна зима.
Життя, немов спинилось на хвилину.
Одна у світі, нікуди піти.
І раптом схаменулась: “де дитина ?”
Та навкруги лише старі хати.
Стоять німі, ховаються в замети.
Ховаються від зайвої біди.
І виходу нема: тільки вмерти,

Щоб яось від жорстокої втекти.
Це сьогодні дивиться з картини,
Минають у самотності роки,
І тихо помирають “Катерини”
Без добрих слів і дружньої руки.

До написання власних поезій студентку факультету електроенергетики та електромеханіки Данилюк Валентину надихнула картина сучасного вінницького художника Олександра Рожкова «Лики» з залу «Сучасне подільське мистецтво-модернізм»: «Когда я просмотрела картины в выставочном зале, меня поразила своей страшной безисходностью картина «Лики». На фоне серых, тёмных людей без лиц, светлым пятном укора изображена картина Андрея Рублёва «Иисус». Он плачет над тем, во что превратились люди, что их души пусты, их жизнь сера и безрадостна, они просто Бездуховны!!! Они живут, но они мертвы. Об этом можно говорить и писать очень много, но мне легче сказать так:

Ты смотришь, господи, с небес
На жизнь людей, что под тобою.
И что ж ты видишь, Иисус?
Они огромною толпою
Спешат куда-то, но куда?
Живут, рождают, умирают,
Чего-то жаждут иногда
Ну а чего – не понимают.
Угасли страсти в них давно,
Любовь в сердцах не заиграет.
Как черно-белое кино,
Пройдет, а чувств не задевает
Ты плачешь, стонешь и кричишь,
Они же просто существуют
Под сенью стен и крепких крыш,
И их проблемы не волнуют
На шаре, много их, земном.
Бездушных, серых и усталых
Живут не думая о том,
Что скоро судный день настанет
Ты хочешь глянуть в лица им
Нет лиц – одни бесформенные лики.
Ты плачешь над бессилием своим,

А может зря, за все грехи ты принял муки?

Таким чином, дуже важливо під час викладання культурознавчих дисциплін звертати увагу сучасної молоді на можливість ознайомлення з культурно-мистецьким центром ВНТУ, з життям та творчістю видатних художників з Поділля, виховувати шанувальників образотворчого мистецтва, культури творчого мислення, реалізації творчих здібностей.

Література

1. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. /М. М. Закович, І.А.Зязюн, О. М. Семашко та ін.; За ред. М. М. Заковича. – К., 2006. - с.64.
2. Нагірняк Л. О. Примітивізм масової культури як загальнолюдська проблема; Яготин О. Трансформація особистості в глобалізованому середовищі // Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення) Збірник тез доповідей наукової конференції . – Л., ЛДУ БЖД. - С.342, 359.
3. www.ingpp.vntu.edu.ua
4. Петрович В. Музейна педагогіка і музейна комунікація: форми взаємодії. – Режим доступу: <http://museum.dp.ua/article0179-2.html>
5. Франко І. Із секретів поетичної творчості. - Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=624&page=12>
6. Зінько О. В., Зінько Ю. А. Нариси історії української культури. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Зінько О. В., Зінько Ю. А. – Вінниця, 2014. С. 214 - 221.